

222161

SERIA

C

NUMĂRUL

74

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

„DIN LUMEA LARGĂ”
DIRECT. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Centrul Universitar de Bibliotecă și Documentare Cluj

IOAN CREANGĂ

PEDAGOG ȘI INVĂȚĂTOR

DE

V. GHEȚEA

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Pretul Lei 8. —

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. „ȘTIINȚĂ PENTRU TOȚI”.

Nr.

1. **Cum ara omul primitiv** de I. SIMIONESCU.*
2. **Viața omului primitiv** de I. SIMIONESCU.*
3. **Gazurile Naturale** de I. SIMIONESCU.*
4. **Albinele** de T. A. BĂDĂRĂU.
8. **Furnicile** de T. A. BĂDĂRĂU.
9. **Viața plantelor** de I. SIMIONESCU.*
- 10—11. **Pasteur** de C. MOTAȘ.
14. **Porumbelii mesageri** de V. SA-DOVEANU.
15. **Planeta Marte** de ION PAȘA.
16. **Dela Omar la Einstein** de GENERAL SC. PANAITESCU.
17. **Cum vadem** de DR. I. GLĂVAN.
18. **Razele X** de AL. CIȘMAN.
20. **Omul dela Cucuteni** de I. SIMIONESCU.
20. **Protozoarele** de I. LEPȘI.
21. **Fulgerul și trăsnetul** de C. G. BRĂDEȚEANU.
22. **Nebuloasele gazoase** de M. E. HEROVANU.
23. **Bacteriile folositoare** de I. POPU-CĂMPEANU.
24. **Scrisori cereștii (Meteorite)** de I. SIMIONESCU.
25. **Din istoricul electricității** de STEL. C. IONESCU.
26. **Mercur și Venus** de C. NEGOIȚĂ.
27. **Reumatism și arterioscleroză** de DR. M. CĂHĂNESCU.
28. **Oamenii de inițiativă** de APOSTOL D. CULEA.
29. **Henri Ford** de ING. N. GANEA.
30. **Musca** de I. MUREȘANU.
32. **Cifrele** de G. M. LĂZĂRESCU.
33. **Animalele de demult** de I. SIMIONESCU.
34. **Lămurirea potopului** de I. SIMIONESCU.
35. **Din viața oamenilor întreprinzători** de APOSTOL D. CULEA.
36. **Societatea națiunilor** de ARTUR GOROVEI.
37. **Ficatul și boala lui** de DR. M. CĂHĂNESCU.

Nr.

38. **Electrochimia și electroliza** de N. N. BOTEZ.
39. **Noțiuni de electricitate** de ING. CAȘETTI.
40. **M. Berthelot** de CĂPIT. M. ZAPAN.
41. **Izvoare actuale de energie** de E. SEVERIN.
42. **Goethe ca naturalist** de PROF. I. SIMIONESCU.
43. **Viața'n munți** de I. SIMIONESCU.*
44. **Principii de biologie** de I. SIMIONESCU.
45. **Fauna Mării Negre** de BĂCESCU. M. și CĂRĂUȘU S.*
47. **Vitaminele** de DR. N. GAVRILESCU.*
49. **Petrolul** de I. SIMIONESCU.*
50. **Șobolani și șoareci** de PROF. RADU VLADISCU.*
51. **Viața la Ecuator** de I. SIMIONESCU.*
52. **Viața la tropice** de I. SIMIONESCU.*
53. **E. Roux** de PROF. DR. G. MARINESCU.*
54. **Cutremururile** de I. SIMIONESCU.*
55. **Cum birue viața** de DR. VASILE ZAHĂRESCU.*
56. **Plante carnivore** de I. POPU-CĂMPEANU.*
57. **Chihlimbarul** de A. RABICHON.*
58. **Newton** de O. ONICESCU.*
59. **Fluturii din zi** de I. SIMIONESCU.*
60. **Fluturii din noapte** de I. SIMIONESCU.*
61. **Glande cu secreția internă** de PROF. DR. C. PARHON.*
62. **Sarea** de PROF. I. SIMIONESCU.*
63. **Circulația materiei** de PROF. I. SIMIONESCU.*
64. **Păseri de apă** de C. S. ANTONESCU.*
65. **Flori de primăvară** de I. SIMIONESCU.*
66. **Din viața marilor fizicieni și chimiști** de C. ALLACI.*
67. **Descartes** de O. ONICESCU.*
68. **Stelele noi** de C. ARGINTEANU.*
69. **Strajăria** de V. GHÎȚEA.*
70. **Invățătura în India** de TH. SIMENSCHY.*
71. **Plante străine din comerț** de I. POPU-CĂMPEANU.*

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI”.

Nr.

2. **Despre tovarășii** de PROF. C. DRON.
3. **Despre scarlatină** de DR. I. GHEORGHIU.
7. **Marcovul și alte legume** de P. PĂZIADE.

Nr.

8. **Sifilisul** de DR. E. GHEORGHIU.
10. **Votul obștesc** de A. GOROVEI.
14. **Palagra** de PROF. V. BABEȘ.*
15. **Alegerea semințelor** de C. I. AGRINIȚIANU.

SERIA C.

No. 74

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

IOAN CREANGĂ

PEDAGOG ȘI INVĂȚĂTOR

DE

V. GHETEĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ” BUCUREȘTI

23.383

CEREȚI

CATALOAGELE
GENERALE ȘI SPECIALE

DE LA

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SE TRIMET GRATUIT!

222161

CÂTEVA CUVINTE

Ioan Creangă este atât de cunoscut, încât s'ar putea spune, că o nouă lucrare, ce ar trata într'un fel despre el, ar fi de prisos; mai ales acum când i s'a sărbătorit centenarul, când a fost pomenit atâta.

S'a vorbit și scris mult despre Creangă. Băiatul Lui Nică a Petrei Ciubotariu din Humulești, devenise subiect la ordinea zilei. Dar un lucru au neglijat cei ce s'au învrednicit a sărbători pe răsopitul Creangă: pe cât e de interesant în literatură, pe atât e și în viața sa particulară, mai ales că majoritatea din operele lui cuprind tocmai această viață, care i-a deschis drumul spre veșnicie. Creangă este un geniu în literatură; dar este un geniu și în învățământ. Atitudinea sa de pedagog, lucrările sale didactice, sunt tot atât de bune ca și literatura. Iată deci ce s'a neglijat la sărbătorirea Lui Creangă, la care se mai adaugă prietenia lui Eminescu—pe atunci revizor școlar, — de care a rămas legat până la moarte. Creangă se pregătise, — pentru tagma bisericească după dorința mamei lui, Smaranda Lui David Creangă din Pipirig. Și totuși în ciuda firei lui a reușit să fie o vreme îmbrăcat în strae bisericești și cu o leacă de obraz bisericesc, cum dorea mamă-sa, când cearta începea între Ștefan a lui Petre Ciubotariu (tatăl) și ea:

— „Vreau să-mi fac băiatul popă, ce ai tu?”

— „Numai decât popă — zise tata. Auzi măi!”

Nu-l vezi că-i o tigoare de băiat cobăit și leneș de n'are pereche" (Amintirile).

Și totuși după dorința mamei, Creangă urmează mai departe carte bisericească, dar destinul îl duce spre învățământ, acolo unde credea el, că e mai multă libertate și înțelegere.

Astfel, Nic'a Lui Ștefan a Petrei (cum i-se zicea lui Creangă în sat) după ce înșiră o mulțime de școli pentru învățătură, își găsește vocația în învățământ, unde rămâne până la moarte. Iată de ce înainte de a i-se zice: "diaconul Creangă", mai corect i s'ar spune: „*învățătorul Creangă*". Preocuparea noastră în lucrarea de față, este de-a prezenta un Creangă învățător, tot atât de talentat și genial, ca și literat. Apoi, îl redăm în legătură cu revizorul Eminescu, pentru că între amândoi a existat o strânsă legătură, în cece privește preocupările didactice. Poate, dacă n'ar fi fost un Eminescu să-l încurajeze și să-l prezinte „*Junimei*“, Creangă hoinarul din Humulești, cine știe ce alte ocupații ar fi avut; iar amintirile lui din copilărie — n'ar mai fi constituit un capital destul de interesant în istoria literară română.

*
*
*

Dincolo de zările scrisului, dincolo de umbra ce i-a format-o literatura, Creangă străjuește printre noi, ca învățător, ca dascăl ales. Se menține prin pedagogia lui originală, apreciată atât de mult de Eminescu. Cred că nu greșesc, afirmând despre Creangă că-i pedagog. Să fii copil în fața altui copil, să simți ceace simte el, să înțelegi copilăria și s'o descrii ca'n „*Amintiri*“; iată ce înseamnă Creangă: — Un pedagog, dublat de scriitor.

CREANGA ELEV; — PREGATIREA DIDACTICĂ.

În rândurile de mai jos, n'am să prezint un Creangă elev în cursul primar la Școala din Humulești, sau la Broșteni, ci pe elevul Creangă la institutul „*Vasile Lupu*” și pregătirea sa particulară.

După ce termină studiile la Socola, simțea nevoia să-și îmbogățească mintea, cu cunoștințe din cultura străină. Stăpânit de gândul acesta, — Creangă deși diacon—s'a apucat din nou de carte. A început să învețe franțuzește; mai târziu și nemțește.

La sfârșitul lui Ianuarie 1859, Creangă reușește să-și procure dela „*Albina*”, două cărți de începător: „*Abécédaire pour la jeunesse*” și „*Mică gramatică franceză*”. Am spus că reușește și revin asupra acestui cuvânt, pentruca cetitorii să și dea seama de greutatea cu care se procura pe atunci o carte străină.

Acum Creangă, după mai multe săptămâni de lucru reuși să prindă puțin franțuzește, dar la traduceri utiliza dicționarul. Creangă, care era și un tip auditiv — pentruca să se obișnuiască cu pronunția și forma auditivă a expresiunilor, citea foarte tare; iar seara cititul lui obișnuit, devenise chinul vecinilor. La germană mergea mai greu. Când în 1866, angajă pentru fiul său Costake, o bătrână profesoară de limba germană, el asista cu foarte multă atențiune la lecțiunile zilnice, ceea ce exasperase pe soție.

La franceză, dela mica gramatică trecu la conversații. Natural, nu e cazul aci să citez toate câte se spun despre Creangă, în timpul pregătirei sale pentru aceste limbi, că nu mai se'nțelegea nimeni cu el; dar cece se știe, e că pentru cunoașterea acestor limbi, în lada lui cu cărți, s'au găsit numeroase lucrări franțuzești și nemțești, ajutătoare conversațiilor particulare.

„Creangă era bolnav. La spitalul unde se afla internat, veni un medic francez în vizită. Acesta întrebă în limba lui Voltaire, pe medicul spitalului: „Cine-i hipopotamul ăsta? și-arată spre patul unde era Creangă. Scriitorul înțelese franțuzeasca doctorului și-i răspunse răspicat, moldovenește:

— D-ta, d-le doctor, se vede treaba că sunteți șeful vreunei menagerii de cunoașteți așa de bine specia hipopotamilor“.

Auzind cine-i Creangă, medicul tăcu și înghiți gălușca ca și boerul lui Moș Ion Roată. Lucrarea cea mai mult studiată de el a fost: „*Dictionnaire de la conversation et de la lecture*“.

Costake Creangă, care cercetase amănunțit biblioteca tatălui său, îi scria în 1882, să-i trimită câteva dicționare românești și franțuzești și viceversa, precum și nemțești, cece denotă că Creangă se ocupa intens de a-și însuși aceste limbi, pentru care depunea eforturi deosebite. Așa dar, deși eșit de pe băncile seminarului Socola—diacon—Creangă nu-i decât un elev ce se pregătește în particular. Aceasta ne-o mai dovedesc și diversele manuale de alte materii, găsite în lada sa și pe care el le cetise, însemnând cu creionul, cece nu-i convenea. Dar în această vreme, o vie dorință îl mână spre băncile pe care de curând le părăsise, și caută să pătrundă în învățământ. Dragostea de institutorat o dovedește și faptul că el, în 1862, încă nefiind institutor, cumpără un manual de „*Metodică și pedagogie*“ manual alcătuit pentru profesorii școalelor

primare de dr. Antoniu Velini, directorul școlii preparandale și profesor de pedagogie, tipărit în Iași în tipografia „Buciumul Român“ la 1860 (N. Timiraș pag. 123, Creangă în învățământ).

În acest timp în organizația școlară se petrecea o reformă, în cece privește sistemul de educație.

Titu Maiorescu, dovedindu-se un strălucit element, fu trimis în Prusia să studieze învățământul și organizarea. Ministru al școlilor era Alex. Odobescu. Maiorescu, cum veni în țară, luă direcția institutului preparandale, în locul lui Antoniu Velini la 8 Oct. 1863. Cu venirea sa în fruntea institutului, organizează participarea elevilor printr'un concurs. Astfel, la Trei Ierarhi din Iași, Maiorescu puse în practică primul examen de admitere în institut.

Candidații au trecut un riguros examen și n'au fost admiși decât 18. (Nu se știe din câți, totuși se spune că au fost mai mulți). Creangă se prezintă și el la acest examen și reuși deși ocupase între timp un post de institutor, după cum vom vedea mai târziu.

De acum înainte îl vom găsi elev al acestui institut. În privința intrării lui Creangă în acest institut, Theodor Speranță în Revista Critică, susține că Creangă era doar un elev extern care audia între timp cursurile lui Maiorescu, și mai spune că diaconul era lipsit complet de aptitudini pedagogice, pricepând greoi lecțiunile.

Th. Speranță a fost cu totul greșit informat. După cum văzurăm mai sus, Creangă a intrat în urma unui riguros examen; apoi notele obținute în primul an de studii dovedesc contrariu; *Pedagogia*, semestru și examen: *eminența*; *Metodica gramaticii române*, semestrul și examenul semestrial, *eminența*; *Compunerea în scris*: *eminența*, *examenul de fine de an* (19 Iunie 1864) premiul I.

Aceste note sunt luate din catalogul semestrului II. Dosarul 2, anul 1864 – 65. N. Timiraș (Anuarul

Șc. Normale V. Lupu). În al doilea an de învățatură Creangă a trecut examenul general de absolvire, cu nota: „*eminentă*“ la toate materiile (10 Iunie 1865), iar atestatul i s'a eliberat la 15 Iunie 1865, de către direcțiunea școlii în virtutea unei decizii ministeriale. (N. Timiraș; I. Creangă).

Dar felul cum aprecia Creangă lecțiunile de pedagogie ale lui Maiorescu, reiese din răspuns la criticile d-lui Ioan Pop Florentin (pag. 3 N. Timiraș:) „...rolul ce joacă știința pedagogică întemeiată pe practică“ și care „în tot timpul profesoratului său de pedagogie s'a ferit de-a îndopa pe școlarii săi cu teorii pedagogice abstracte, fără să fie întemeiate pe o practică adevărată“.

Dar în afară de cursuri Creangă s'a călăuzit în cariera sa și de alți eminente profesori de pe timpul său, cum erau I. Câmpineanu, V. A. Ureche, N. Culianu, Ioan Stravrat, etc. El a mai studiat și literatura didactică din Transilvania, cunoscând „mai toate lipsurile abecedarelor apărute acolo, precum și abecedarul lui Zaharia Boiu, al lui Basiliu Petre, al lui Ștefan Popp; abecedarul și organul pedagogic al lui Popescu, etc. Ceace trebuie știut despre institutorul Creangă e că s'a pregătit solid pentru cariera didactică, unde a profesat cu mândrie în ciuda mamei lui care în desele certuri cu soțul, spunea: „*Vreau să-mi fac băiatul popă, ce vrei tu?*“

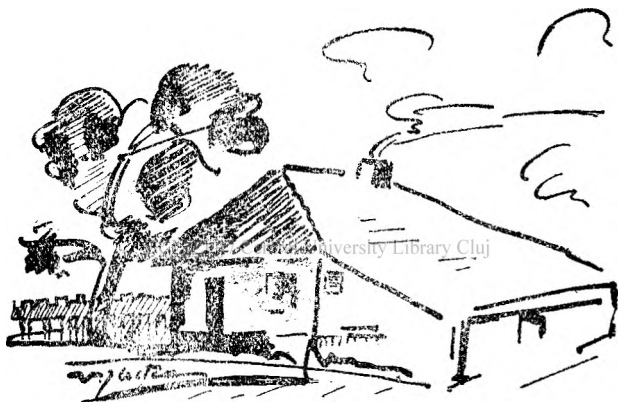
CĂSĂTORIA ȘI DIVORȚUL LUI CREANGĂ

Înainte de a vorbi de Creangă ca învățător, este necesar a da câteva relații și despre viața lui înainte de profesorat, aceasta contribuind la cunoașterea mai amănunțită a lucrurilor după timpul lui și la felul cum înțelegea viața. Căci și acestea își

au un răsunset în activitatea lui, mai ales că divorțul, influențează asupra dării afară din învățământ.

Creangă după ce absolvi seminarul dela Socola, avea drept să se facă diacon; dar legile pretindeau să fie căsătorit, ceace îl determină pe Creangă să facă și acest pas.

Iată cum povestește el unor prieteni acest moment destul de însemnat în viața unui om:

Casa din Humulești unde s'a născut Creangă, văzută
V. Ghețea cu ocazia sărbătoririi centenarului
în anul 1937

„Intr'o zi fu întâlnit de preotul Ivanciu, care-i spuse:

— Măi băiete, nu-i păcat de tinerețele tale să umbli așa teleleu?... Mai bine te-ai însura și ai intra în rândul oamenilor.

Atunci Creangă, mai de rușine, mai să-și justifice această stare, răspunse că nu are parale. Dar toate acestea le spunea în glumă; totuși preotul Ivanciu, care vorbea serios, și dorea să-l preo-

țească cu tot dinadinsul, scoase din buzunar un pitac de zece parale, îl puse în mână și-i zise:
— Hai cu mine, că de acum ai bani.

Au intrat voioși într'o crâsmă, s'au cinstit după datină cu câte o garafă de vin; iar apoi s'au dus

Creangă ca Diacon

la „vedere“ la biserica Patruzeci de Sfinți. Aci Creangă a făcut cunoștință cu Ileana Grigoriu, o copilă numai de 15 ani, fiica economului Ioan Grigoriu. Căsătoria s'a făcut repede și a fost oficiată în ziua de 25 August. Actul din registrul de căsătoriți al bisericii Patruzeci de Sfinți din Iași, poartă numărul 125 și e semnat de următoarele persoane: Constantin Agapie Sachelar, Ion Kreangă, și Elena soția sa, Ștefan Kreangă și Ion Grigoriu Iconom, Ștefan Botez și Zoița soția sa (*Jean Bautière: La vie et l'oeuvre de Ion Creangă* pag. 32).

Creangă s'a mutat cu locuința la socrul lui, în curtea bisericii Patruzeci de Sfinți; iar la 19 Decembrie 1859 se adresează Mitropolitului Sofronie Miclescu, cu o petiție, cerând să fie hirotonit diacon.

La 1859 Decembrie 26, Creangă este hirotonit (D. Furtună).

Din căsătoria cu fata preotului Grigoriu, Creangă are un singur copil, cu numele: Constantin. El a dus o viață liniștită cu soția sa până la 1866, când izbucniră certurile și în cele din urmă — după 13 ani de căsnicie, e silit să ceară despărțirea, ceiace se întâmplă la Septembrie 1873.

Răspopirea lui Creangă are un mare răsunset, mai ales că în acel timp el ocupa un post de în-

vătător la Iași și se afirmase în cercurile învățătoarești. Totuși dacă ar fi fost numai atât, n'ar fi fost rău. Muncea acum pe ogorul școalei și-și găsisse preoția între copii. Era un al doilea Pestalozzi. Dar Mitropolitul Calinic, comunică hotărîrea sa și ministrului școalelor care era generalul Tell, la 15 Iunie 1872. În baza judecății, găsit vinovat după canoanele bisericești, în urma raportului Mitropolitului Calinic, destitue și din învățământ pe Creangă, pentru faptele sale necorigibile și necompatibile.

„Pierzând a sa demnitate de preot nu mai poate să figureze în corpul didactic, din cauză că lipsa de asemenea demnitate sacerdotală, în respectul moral și social, atrage după sine și pierderea demnității și caracterului său de membru al acestui corp; pentru aceste motive, a fost destituit, cu începere dela 1 Iulie, din postul de învățător“.

Această lovitură l-a durut din cale afară. Durerea lui era mare, cu atât mai mult, cu cât misiunea de învățător îi era dragă. Diaconia chiar prefera s'o piardă.

La noua cercetare, când i-se ceru să dea lămuriri, Creangă refuză. Iși caută existența prin alte ocupații.

Astfel, în „*Noul Curier Român*“ din 10 Octombrie 1872 (No. 119) găsim acest anunț:

Profesore privat.

Subsemnatul fost profesore în serviciul Statului timp de opt ani, are onoare a oferi serviciile seale practice, ca educatoriu ori profesore privat.

Adresa la Administrațiunea acestui ziar.

I. Creangă.*

*) G. Călinescu : Adevărul literar și artistic No. 886.

Între timp Creangă adresează ministrului Tell petiția, din care spicuium următoarele :

„Simpla expunere a faptelor lor, în cât privesc desbrăcarea mea voluntară de haina clericală, vă va arăta, speru, motivele puțin serioase ce au determinat persecutarea mea, de către superiorii mei spirituali.

Vă anexezu întâiu în contestul seu copia exactă de pe raportul îngrijitorului bisericii, unde eram acum un anu ca deserventu ; asemenea și protestul meu adresatu pretinsei jurisdicțiuni, ce s'a arogatu atributele de a mă judeca.

Din aceasta veți vedea că urmărirea spirituală în contra mea a purcesu numai singuru dela faptul că mi-am scurtatu părul, suprimându incomoda și desgrațioasa coadă de pe spate.

Canonește am doveditu, că dreptatea era de partea mea. Aceasta se probează chiar și prin cartea de judecată, ce mi-a comunicat-o protoereulu, și care asemenea V'o anexezu în copie exactă.

Ce zice în adevăru sentința dată în contra mea ?

Nimic alta, de-cât că sunt suspensu de a oficia ca diacon pe timpul nedeterminatu. N'am fost eliminatu din cleru, că nu era pentru ce ; căci părul fiind vegetabilu poate crește eară-și la locu.

N'am fostu judecatu de altă, fiindu că nu era nimic a mi se imputa ; ci numai amu fost lovit, cu rigóre extremă dreptu bătae de jocu ! Atunci avându cunoscință, că nu ca clericu meritasem a fi învățătoriu ; ci ca învățătoru câștigasem órecare meritu, care mă făcea demnu de vocațiunea mea, mi-am continuatu cariera de învățătoru, unde eramu determinatu a-mi consacra tótă activitatea mea intelectuală, și unde autoritățile școlare , timpul

de optu ani de zile, cât am funcționatu, n'au avutul a-mi inpuța nimic; că n'amu derogatu demnităței profesionale întru nimic.

Văzându însă că învățătorul continuă a fi persecutatu, numai și numai de către superiorii Spirituali, pentrucă purta haine largi și părul lungu, amu venitu la ideia, de a mă desbrăca însu-mi de aceea ce era un protestu de persecuțiune din partea superiorilor eclesiastici de aice.

Pentru aceasta însă, nu mă așteptamu, eramu departe a cugeta chiar, că voiu fi lovitu și de D-vostră; din contră mă gândeam în sine-mi cu ideea, că voiu pute de aci înainte respunde și mai bine chemărei mele de învățătoru, consacrandu-mă cu totul carierei didactice.

D-voastră, se vede că n'ați cunoscutu adevărata stare a împrejurărilor mele și ați curmatu cariera unui omu, tocmai în momentul când elu ca învățătoru, luase rezoluțiune în adevăr demnă; fiindu-că nu mai era acoperită schima fățării, — căci ce însemna osinda mea în termenii „*de îndreptare întru aceasta*“ dacă adevărata cauză a fostu tăerea părului.

Din toate acestea puteți vede, D-le Ministru, că în adevăru măsura suspensiunei mele dela altariu n'a fost decât o orbă persecuțiune sistematică, care s'a pusu din toate puterile ca să mă lovească din toate părțile, până chiar și în existență! Dară D-le Ministru cu D-vostră, omu francu și cu idei moderne, nu trebuia superiorii eclesiastici să ascundă adevărul. Adevărul este că în contra mea de multu a fost întinsă o persecuțiune pentru ideile mele de progresu; și acésta v'o potu proba prin un faptu anterioru, din cele mai lovitore pentru mine. Cu cinci ani în urmă, răutatea și conrupțiunea unui călugăru a făcutu ca eu împreună cu unicul copilașu al meu, să fiu abandonatu de soția mea

pentru totdeauna, rămând văduvu; și că pentru această faptă imorală și scandaloasă, nu s'a luat nici o măsură contra acelu cǎlugăru..., nu mi s'a făcut nici-o satisfacțiune morală din partea superiorilor eclesiastici. Prin urmare, d-le Ministru, vedeți că eu nu de azi, de eri, caut a dobândi emanciparea mé de supt o atare autoritate, care nu se respectă; fiindu că nu pedepsește pe cei ce merită pedeapsă ci pe cei nevinovați.

Acum cinci ani m'au lovit în familie. Acum unu anu în serviciul meu la biserică, eară acum au făcut ca să mă loviți și D-voastră în pozițiunea mea dela școlă.

Dară credu că d-vóstră, protectorul obligat al școleloru, nu veți lăsa ca să suferu și de acéstă din urmă nedreptă lovitură întemeindu depărtarea mea din Corpul profesoral pe motivele puțin serióse și puțin caritabile și ași puté zice chiar necrescinesi ale persecutorilor clericali.

Ce-mi rămâne de făcutu altă de cât a vă supune respectosu că D-vóstră n'ați putut lua în contra mea mesură rigurósă precātu și înjustă, de cât puindu-vă deasupra garanțiilor legale, ce legea instrucțiunei asigură ori-și cărui membru al corpului învătătoru, adecă: de a nu fi destituitu fără judecată! Și că asemenea casuri s'au mai întâmplatu, fără ca D-vóstră să fi lovit pe nici unul; sciind că sacerdoțiul profesoratului este independentu, și nu este legatu de locu cu schima preoțească.

Acum potu óre spera că D-vóstră în urma lovirei date mie, veți veni a face reparațiunea reclamată de o strictă legalitate?

Potu spera, ca mai bine informatu, veți lua în considerațiune justificarea mea și-mi veți face justiție?

Speranța nu abandonează pe bunul creștinu și așteptu respectosu respunsul D-vóstre întru acésta.

Primiți ve rog d-le Ministru încredințarea Inaltei stime și a profundului respectu. ce ve conservu.

I. Creangă“.)*

La această lungă expunere de motive, Creangă aștepta răspuns și poate chiar ridicarea pedepsei; dar Tell, nici nu se gândea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*) Ion Creangă de Lucian Predescu (pag. 107—111).

CREANGĂ INVĂȚĂTOR

Deși ocupase postul de învățator înainte de-a termina școala, — predând în locul lui Beiu, mutat la București, — Creangă era socotit ca practicant, ceace ar corespunde azi cu titlu de suplinitor.

Dar dela 5 Noembrie 1864, Creangă servește în învățământ în baza ordinului No. 53.231, ca învățator provizoriu — primind leafă lunară 166,66 bani. (L. Predescu — Ion Creangă). Creangă a primit titlu pe care-l primesc azi și normaliștii absolvenți ai școalei normale. Ceace este de remarcat la felul cum se repartizau clasele pe timpul lui, e că gradațiile după acestea se cunoșteau. D-l Leon Mrejeriu—fost conducător al revistei „Ioan Creangă”, mi-a povestit în legătură cu sistemul acesta, următoarele :

Creangă începuse să se afirme în cercurile învățătorești, atât prin felul cum preda, cât și prin cultura care și-o însușise particular. Era pe timpul lui sistemul de repartizat clasele pe învățători, următorul : învățatorul începător sau grad I, contrar cum e azi, preda numai la cl. I, până obținea alt grad. Așa dar Creangă a predat mai mulți ani numai la clasa I. Câțiva prieteni mai cu multă trecere la Titu Maiorescu, care era ministru al școalelor, îl

recomandă să fie înalțat în grad. și deci trebuia să predea la clasa II. Dar de acestea auzind Creangă s'a supărat foc, și cu prima ocazie când a venit la București, s'a prezentat ministrului Maiorescu în audiență. Cum l'a văzut Maiorescu, îl întrebă zâmbind :

— Ei, Creangă, vii să-mi mulțumești pentru înaintare ?

— Nu ! spune foarte smerit Creangă. Nu merit să fiu înaintat, și apoi, cred că mai mult serviciu aduc, predând numai la clasa I, căci și la a doua dacă trec, tot dela început o iau. Ce se întâmpla. Toți cei ce predau la clasa I, fiind începători, sau neinițiați, sau chiar adunături de mici funcționari, nu prea dădeau mare importanță clasei I-a crezând că-i lucru ușor, a spune copilul : oi, oi, ou, ou. Și se trezeau la sfârșit de an, cu lecțiile învățate papagalicește ; iar în clasa II, elevii necunoscând literile.

Pentru aceasta Creangă a cerut să rămână tot la clasa I, aducând școlii un real serviciu, căci de felul cum predă el lecțiile, se dusesse vestea, după cum vom vedea mai jos.

Creangă în urma examenului și obținerii diplomei de învățător, intră în învățământ, căruia i-se consacră. Dacă mai sus am văzut că a cerut lui Maiorescu să-l lase tot la clasa I, n'a făcut-o decât din spirit pedagogic, totuși. și-a cerut cu neîntârziere drepturile. Astfel după trei ani dela numire, la începutul anului 1868, Creangă adresează ministrului o petițiune, prin care cere definitivatul. Cei în drept trimit primarului din Iași următoarea adresă:

București Ian. 16-1868

Domnule Primar,

D. I. Creangă, institutorul clasa I-a a școlii de băeți din Trei-Erarhi, prin petițiunea înregistrată la No. 7115, cere a i se da confirmarea definitivă.

Subsemnatul, auzind pe Consiliul Permanent al Instrucțiunii, are onoarea a vă invita să binevoiți a da ministerului informațiuni despre capacitatea, aptitudinea și moralitatea petiționarului, spre a se putea lua apoi cuvenitele dispozițiuni.

p. ministru : Indescifrabil.

La această adresă, primăria însărcinează la 22 Ianuarie, pe Măcărescu și Th. Codrescu să constate asupra lui Creangă, cele trei puncte cerute de Ministerul instrucțiunii.

La 17 Februarie, Măcărescu înaintează un Proces-Verbal din care se desprind următoarele :

PROCES VERBAL

Anul una mie opt sute șasezeci și opt, luna Februarie în șapte-spre-zece zile, subscrișii... delegați însărcinați cu constatarea capacității, aptitudinii, și moralității D. I. Creangă, institutorul cls. I-a, a școlii primare de băeți Trei Ierarhi, astăzi întrunindu-se în localul menționatei școle, din actele precum și din asistarea la clasă, am constatat în privința D. I. Creangă următoarele :

1) În privința capacității : D-sa a absolvit cursul inferior al seminarului de la Socola, cu note bune, despre care posedă certificatul acelui institut cu No. 246 din 1858.

Asemenea, a absolvit cursul normal din institutul „Vasile Lupu“ despre care posedă certificatul ministerului de culte No. 15 din 1866.

2) În privința aptitudinii : D-sa a probat aptitudinea sa ca institutor prin exacte aplicațiuni ale

metodei uzitate actualmente la toate clasele I din țară, despre care însine am luat cunoștință, asistând la prelegerile sale; precum și prin rezultatele bune ale examenelor semestriale, despre care stau de probă cataloagele respective.

3) Asupra moralității: D-sa posedă testimoniu din partea institutorilor, colegii săi, în care se zice, că în tot timpul de când se află între Domnialor, și-a împlinit cu exactitate datoriile sale de institutor, și a avut o conduită bună atât în clasă, cât și către toți acei care au avut ocazia de a-l cunoaște, fapt despre care nimenea, până în prezent, n'a dat vre-o desmințire.

4) D. Creangă este recomandat și numit de onor ministerul instrucțiunii ca institutor provizor la cls. I, secția II, a școlii primare de băeți din Trei-Erarhi, în anul 1864, Noembrie 5, — de când și funcționează în puterea oficiului ministerului No. 53231, și astfel a făcut stagiunea de institutor provizor cerută de legea școlară, în care timp, dând probe de capacitate, aptitudini și moralitate, subscrișii opinează că merită a fi numit institutor definitiv în postul ce ocupă.

N. MACARESCU, TH. CODRESCU

29 Februarie 1868.

* * *

Dar Creangă întâmpină foarte multe dificultăți pentru obținerea drepturilor. Am dat acestea, numai pentru ca să se vadă cum era privit și ce fel era înțeles. Ne vom ocupa de acum înainte de un Creangă pedagog, de un învățător ideal, care reușise în timpul lui să atragă atențiunea tuturora.

Vom prezenta pe Creangă în clasă.

*) Vezi Ioan Creangă de Lucian Predescu

Ca un distins și priceput învățător, era natural ca și în fața elevilor să se prezinte ideal, chiar mai mult decât se cerea, mergând adesea până la contopirea cu masa copiilor, dar menținându-și rolul de povățuitor. Am putea spune, un Pestalozzi, pe umerii căruia se urcau elevii, și genunchii căruia aminteau copiilor de sfaturile bătrânilor. Astfel, Creangă din primele zile căuta prin felul lui de-a se apropia de copii, să-i cunoască pe toți, apoi să le știe păsurile, ceace noi azi în vorbirea curentă pedagogică am spune, cunoașterea *individualității*. Cei ce l'au cunoscut, și l'au înțeles, căci să se știe foarte mulți l'au crezut nebun, l'au crezut prost, căci cine putea admite un profesor, — închipuit mândru, intrând în clasă, cu biciul în mână dreaptă iar catalogul în stânga — să ajungă să se joace cu copii, spunându-le adesea povești și basme, încât ne spun cei ce l'au cunoscut, adesea se însera și copii nu voiau să mai plece acasă. Majoritatea dintre povestirile lui au fost spuse cu glas dulce moldovenesc, micuților, încât s'ar putea spune, că prima dată lor le-a cetit, apoi la Junimea, unde a intrat mai târziu, căci Eminescu, în inspecția pe care i-a făcut-o, l-a găsit, tocmai povestind și cred că aceasta l-a atras, nu figura de diacon—răspopit.

Iar în ceace privește felul de predare al lecțiilor, Creangă avea un sistem cu totul original și de care cei ce l'au auzit, au rămas uimiți.

Învățătorul Mihail Lupescu un distins dascăl și colegător priceput de folklor, fost mult timp în jurul lui Creangă, a scris multe amintiri despre el, dintre care reproducem un fragment, foarte interesant, privitor la predarea lecțiilor de gramatică:

„Eu și încă câțiva tovarăși mergeam mai totdeauna în Păcurari, la școala unde Creangă era institutor.

Odată el a făcut lecție la clasa II-a, despre pronume. Când Creangă predă o lecție, era în

clasă... liniște și... disciplină deplină. Copiii erau atât de atenți, încât îi urmăreau și mișcările buzelor. Regula o scoase din exemple și după ce făcu pe copil să priceapă că pronumele are trei fețe sau persoane, spre a se încredința dacă elevii l-au priceput întrebă pe unul din școlari:

— Dumitriule, ce face mămucă-ta?

— Mama coase cămeși pentru mine, domnule.

— Spune-mi Dumitriule, care e persoana I-a, când ai spus zicerea asta?

— Eu, domnule.

— Pentru ce?

— Pentrucă eu am vorbit.

— Care-i persoana a II-?

— Mata, domnule.

— Pentruce?

— Pentrucă eu și mata am vorbit.

— Și care-i persoana a III-a?

— Mama, domnule.

— Pentruce?

— Pentrucă despre dânsa am vorbit amândoi.

— Bine, Dumitriule, văd că par'că ai priceput despre ce am vorbit; ia întreabă-mă amu și tu pe mine să mă încredințez și mai bine, priceput am fost? Întreabă-mă așa cum te-am întrebat eu.

Băiatul stătu puțin pe gânduri — așa-i învățase Creangă, întâi să se gândească și pe urmă să vorbească — și apoi spuse lui Creangă următoarea întrebare:

— Domnule, ce face cucoana matale?

Ochii lui Creangă se umplură de lacrimi; cu glasul înecat în plâns spuse băetanului: Hei! măi țacă! Cucoana mea o fi acum un pumn de țărână!! (*Rev. Ion Creangă at. după N. Țimiras*).

O altă amintire e a lui Propertiu, intitulată „Profesorul Creangă.

— O poveste, dom'Creangă — îndrăznește unul dintre școlarii cei buni să-l roage.

— O poveste! O poveste!... se aud voci rugătoare din toate părțile.

— Iar cu povești! Trece timpul... zice Creangă.

— Vă rugăm, dom'Creangă... o poveste...

— V'am deprins cu poveștile iestea și n'apuci una, două: domn Creangă o poveste, o poveste.

Dar Creangă se apropie de catedră își ia scaunul de acolo și-l pune lângă noi.

Se face o tăcere mormântală în clasă. Nici o mișcare, nici o șoptă nu se aude. Nemișcați șed toți în bănci cu gurile căscate și cu ochii holbați asupra lui Creangă, care gândindu-se câțva timp începe povestea.

— A fost odată o babă... etc. etc. (cit. N. Țimiraș pag. 146).

Povestea nu ne mai interesează. Ceace trebuie desprins din acest moment e sistemul și felul cum știa Creangă să-și facă elevii supuși și ascultători. „Nemișcați ședeau toți în bănci, cu gurile căscate și etc. etc.“. Imi închipui. Cum să nu stea copilașii cu gurile căscate în fața unchiașului sfătos, care le povestea de Harap-alb, de copilăria lui cu cânepa mătușii Mărioarei, de pățania lui cu scăldatul în pârâiașul Ozana. Și spune autorul în amintirile sale, că pe sală, se auzea clopoțelul sunând, odată, de două ori, de trei ori, câteodată se'nopta bine, iar elevii erau atenți la Creangă și-l rugau să mai spună!

Iar Jean Bart dinstinsul scriitor, care a fost elevul lui Creangă, ce minunat scrie despre sufletul bun și cuceritor al învățătorului Creangă:

„Printre atâția dascăli severi și înăcriți, care mi-au chinuit în orele de clasă zilele copilăriei, îmi apare figura blândă și jovială a lui Creangă, pe care toți băeții îl iubeau. Omul acesta, înalt și burtos, veșnic cu surâsul pe buze, radia pretutindeni, pe stradă ca și'n casă, în vorbă, ca și'n scris, aceiaș lumină, bunătate, și veselie“ (N. Țimiraș).

În privința predării literilor, Creangă era un neîntrecut pedagog. Sistemul său intuitiv și comparat, d'abia azi se practică, ceace denotă că Creangă era un pedagog ne'nțeles al timpului. O. Minar în rev. „Flacăra“ anul IV No. 56 scrie, în ceace privește predarea literilor.

„Măi țacă, ian fă la tablă pe crăcănatul (M.); ian fă pe bărdăhănosul (B); pe ghebosul (G); pe covrigul (O) și așa mai departe, fiecare literă își avea porecla ei, dar elevii învățau cu drag.

CREANGĂ PEDAGOG

Pe drept Creangă poate fi socotit psihologul copilării noastre căci din toate preocupările sale, numai cele ale copilăriei l-au influențat mai mult, și cine a cetit „Amintirile“ va vedea că nu descrie decât viața lui până la intrarea în seminarul dela Socola, adică până acolo unde începe altă viață, unde începe rațiunea; iar tânărul devine conștient. De acum Creangă devenit matur, a înțeles, că nu mai interesează, că tot ceace se petrece, era rațional și viața lui particulară — deși în rare cazuri liniștită, — a lăsat-o altora s'o scrie. El rămăsese atașat de copilărie, de sat, de năzdrăvăniile lui, și cât de duios scrie despre imagina satului Humulești, de care nu vrea să se despartă: „Nu știu cum sunt alții, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o sfoară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, s. a. m. d.“, iată copilăria în amintirea lui Creangă, pe care a păstrat-o ca pe cea mai fericită epocă a vieții lui. Icoana acestei vieți a păstrat-o până la adânci bătrânețe și de ea își aducea adesea aminte.

Creangă cunoscând starea lucrurilor din timpul copilăriei, — și având un real talent înăscut, — era natural să ne dea acele splendide pagini din Amintiri, pagini de pedagogie țărănească, din care mai la vale vom trage concluziunile necesare, scoaterii titlului pe care am îndrăsnit a i-l da de : *pedagog*.

Intre altele, trebuie amintită școala de pe timpul când Creangă era elev. Când începe învățătura — 1847—48—se afla sub regimul Regulamentului organic. Vârsta nu se știe cu precizie, dar după cum mărturisește el, poate să fi fost de 11 ani. Regulamentul organic prevăzuse la capitolul „cultură“ ca preoții să învețe și ceva medicină umană, veterinară, etc., pentru a putea sluji în sate și ca învățători. Prima școală de felul acesta a fost la Socola. Dar nu era'n deajuns. Numai în 1850, Barbu Știrbei și Grigore Ghica, pun de se alcătuește un regulament școlar, cu învățătură mai avansată, decât cea care se preda în tinda mănăstirilor. Se face deodată deosebirea de școli : elementare (primare) și Județene (de oraș).

Se vorbește în sfârșit și de școli pedagogice, pentru pregătirea învățătorilor, cece s'a întâmplat la Iași, mai târziu. Deci, pe timpul când Creangă începu școala, situația aceasta era. Dascălul lui era „un holtei frumos, sdravăn și voinic, Vasile a Vasilcăi“. Știm că Creangă a umblat la mai multe școli ; dar nu aceasta ne interesează, ci sistemul de predare, care i-a rămas băiatului în minte, până la adânci bătrânețe, căci spune : „*Eu când fac o lecție, mă gândesc la mine când eram școlar, mă gândesc la mine pe unde nu înțelegeam și caut să lămuresc copiilor, așa ca să înțeleagă*“.

Așa dar Creangă pe baza experienței proprii, vine să înlătore tristul sistem al învățării pe dina-

fară, cu unul pedagogic, rațional și intuitiv. Iată deci prima noțiune de pedagogie afirmată printr'un principiu: raționalismul.

Căci spune el „eram în mijlocul copiilor, un copil mare și minunat; un dascăl pentru cei mari, învățând cu vorbă prețioasă și părintească, nu cu „Sf. Nicolae“, cum se obișnuia“.

Avea o metodă vie și simplă isvorâtă din înțelegerea sa sfătoasă.

Și totuși i-a fost dat acestui dascăl de vocație, să fie înlăturat din învățământ, pe motive independente de el. Dar în cei 23 ani serviți a putut să-și afirme sistemul său, trăgând brazdă adâncă în ogorul școlii primare.

Să trecem la „Amintiri“ pentru ca de aci să putem scoate principiile călăuzitoare.

Este știut că pe timpul lui Creangă sistemul amenințării cu școala era foarte la modă; iar părinții nu vedeau în aceasta decât o ușurare, trimițându-și odrasla nu la un local unde să fie educat, și să-i vie luminat, ci la o închisoare de unde să-i aducă pielea pe ciomag, căci spune el în „Amintiri“:

„Of, de-ar mai veni iarna, să te mai dau odată la școală, undeva, — zicea mama — și să cer dascălului să-mi deie numai pielea și ciolanele de pe tine“.

Cred că cu o asemenea amenințare, nici un copil nu vedea în școală, ceea ce trebuia să vadă: casa lor. Nu! Și mai ales când cele spuse se confirmau: „și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva (e vorba la carte); iar la urma urmelor să-l ardă cu Sf. Nicolae.... Și mă ascultă el și mă ascultă, și unde nu se apucă de însemnat la greșeli cu ghiotora pe o draniță: una, două, trei, până la douăzeci și nouă“.

Astfel stând lucrurile, era natural ca elevul să vadă în școală o sperietoare și un chin; iar așa se explică de ce Creangă a umblat la atâtea școli

încât în cele din urmă ajunsese să nu mai urmeze. Totuși — intervenția preotului — pe cât de banală, pe atât de pedagogică îl readuce pe Creangă la carte.

Știut lucru este că a lua pe cineva cu binișorul, reușești. Astfel a făcut preotul. Iată că Creangă observă acest principiu și în „Amintirile“ sale îl evidențiază.

Din acestea, reese că în „Amintirile“ lui Creangă n'a ținut o pedagogie științifică, ci una populară țărănească, — mai puțin, o atitudine, de care ne vorbesc așa de frumos cei ce l-au cunoscut.

Părerea lui era să dai fiecărui copil o creștere potrivită cu darurile sufletești, ceea ce noi azi în termeni pedagogici numim respectarea individualității.

Doamne, măi femeie, zicea el... nu vezi tu că dacă nu-i glagore în cap, nu-i și pace?

Mai crede Creangă, că fiecare copil își are „datul său dela soartă și e bine să meargă pe drumul său firesc, nu toată lumea la carte înaltă pentru că nu este dat oricui să fie „popă“ — ci mai bine să-și caute fiecare locul său.

Din toate acestea reese clar o scântee a pedagogiei populare de care Creangă ca un produs al poporului, a căutat să se folosească, mai mult, s'o propovăduiască în diferite lucrări.

Iată ce spune într'un raport Eminescu, despre lucrarea lui Creangă.... *Chiar pagina 1 ne arată marea deosebire de metodă. Nu mai întâlnim pe învățătorul sever și țeapăn, cu vergile în mână ci un suflet uman, care se coboară la treapta sufletelor copilărești și le disciplinează, nu le silește etc.*

Creangă spre norocul lui a găsit și doi oameni de l-au înțeles: primul Eminescu, care l-a descoperit și al II-lea Maiorescu, care i-a fost profesor și protector. Cu acești doi ași ai culturii noastre, Creangă

a reușit în parte să se afirme. Talentul nu i l-au dat aceștia ; talentul îl avea înăscut. Dar unul i l-a cizelat ; iar altul l-a încurajat.

Despre Creangă se poate spune ca și despre Eminescu : „*Nu e un simplu învățător ; ci învățătorul neamului românesc*“.

Un învățător — pedagog.

OPERA DIDACTICĂ A LUI CREANGĂ

1. **Metodă Nouă de scriere și citire.** — Iași, 1867—1868. (în colaborare cu C. Grigorescu, G. Enăchescu, N. Climescu, V. Răceanu și A. Simionescu). Apărută în 23 ediții.
2. **Invățătorul copiilor.** Iași 1871. (în colab. cu C. Grigorescu și V. Răceanu). Apărute până în 1893, 10 ediții.
3. **Povățuitor la citire prin scriere.** Iași 1876, (în colaborare cu G. Enăchescu).
4. **Geografia județului Iași.** Iași 1879, (în colaborare cu: V. Răceanu și Gh. Enăchescu.
5. **Harta județului Iași.** (în colaborare cu V. Răceanu.
6. **Regulele limbei române.** Iași 1880.
7. **O întrebare d-lui A. Gorjan.** Iași 1886, (în colaborare cu V. Răceanu și Gh. Enăchescu).
8. **Răspuns la criticele nedrepte... îndreptate contra cărților noastre de școală de Ion Pop Florentin.** Iași 1888, (în colaborare cu V. Răceanu, Gh. Enăchescu și C. Grigorescu).

Iată opera didactică a lui Creangă de pe urma căreia a avut foarte puțin câștig, de și s'au tras în zeci de ediții.

El a ținut să vie în ajutorul tuturor, punând prețul cel mai mic. Și cu toate acestea, la moartea lui s'au găsit 30.000 lei — economii din publicații. Dar și această sumă nu este sigură, mulți susținând că ar fi 15.000, adică pe jumătate. Ceace ne interesează pe noi e faptul că Creangă a reușit să și strângă bani albi pentru zile negre, după cum povățuia pe toți.

Succesul mare ce se datorește lucrărilor lui Creangă, — unele ajungând la tiraj de o jumătate de milion, — e metoda sa de lucru, căci cei ce l'au cunoscut ne povestesc, că stătea ceasuri întregi și se frământa, numai pentru o singură expresie, până ce ajungea s'o ticluiască cum i se părea lui bine și pe înțelesul tuturor. Central University Library Cluj

Din cărțile lui Creangă cea mai însemnată este Abecedarul, în care s'a dovedit cunoscător al mișcărilor pedagogice ale timpului.

S'a spus că au contribuit și ceilalți colaboratori. Da! Dar aceștia în mică măsură, toți fiind lipsiți de calitățile lui Creangă și chiar de cunoștințe.

* * *

Dintre contemporani cel dintâi care a recunoscut superioritatea lucrării lui Creangă, a fost marele poet Eminescu, — pe atunci revizor școlar, care a înaintat Ministerului un documentat raport cu aprecieri, — și pe care-l vom reproduce în lucrarea ce urmează aceștia și cu care este în legătură : „*Revizorul EMINESCU*“.

BIBLIOGRAFIE :

- Ion Creangă* : Amintiri edit. soc. Prietenii istoriei literare 1934.
- Ion Creangă* : Opere complete, editura „Cartea Românească“.
- Lecca Morariu* : Institutul Creangă, Cernăuți 1925
- Lucian Predescu* : Ion Creangă, 2 volume.
- N. Timiraș* : Ion Creangă. – Bucovina.
- Th. Speranță* : Amintiri despre Creangă, Iași 1937.
- Stanciu Stoian* : Ion Creangă și Școala Poporului, București 1937.
-

Podoabă

oricărei biblioteci fac operele lui

ION CREANGĂ, luxos și ieftin editate de „Cartea Românească“, cu ilustrațiuni de **D. Stoica**.

Povești Lei 150

Amintiri Lei 100

Se poate cumpăra și fiecare poveste în parte.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Biografiile altor Români de seamă:

- A. Șaguna** de Prof. *I. Lupaș*.
Sp. C. Haret de Prof. *I. Simionescu*.
N. Milescu în China de Prof. *I. Simionescu*.
Dănilă Apostol de *N. P. Smochină*.
N. Bălcescu de *V. M. Sassu*.
Gh. I. Donici de Gen. *R. R. Rosetti*.
A. Odobescu de Prof. *Al. Tzigara-Samurcaș*.
Iordache Golescu de Prof. *N. Bănescu*.
Gh. Coșbuc de *V. M. Sassu*.
A. Philippide de Prof. *I. Jordan*.
N. Gane de *A. Gorovei*.
Gh. Lazăr de Prof. *P. Papadopol*.
G. Enescu de *M. Costin*.
Dr. C. I. Istrati de Prof. *C. Kirieșcu*.
A. Vlahuță de *V. M. Sassu*.
V. Pârvan de Prof. *I. Andrieșescu*.
-

A apărut

I. SIMIONESCU

TINERE, CUNOAȘTE-ȚI ȚARA

un îndreptar atractiv, adresat tuturor, scris
pe înțeles, asupra României.

Volum de 156 pagini, cu 100 figuri, 8 tabele. Lei 70.

CUPRINS: Cât e de mare România; Vecinii
Infățișarea pământului; Munții; Dealuri; Câmpii; „Țări”; Vremea; Apele
Viețuitoarele; Locuitorii; Caracterele
generale ale Poporului Românesc;
Energia românească; Sate - Orașe;
Cetăți, mănăstiri, biserici; Darurile
naturii; Munca pământului; Forța
motrice; Munca industrială; Tran-
sport și comerț; Trecut și viitor.

De acelaș autor :

TINERE, CUNOAȘTE-ȚI ARBORII.

Ambele la „CARTEA ROMÂNEASCĂ-

191₂ -5 IV.1939

„CUNOSTINȚE FOLOSITOARE”

Nr.

17. **Rătăcirii bolșeviste** de MAIOR I. MIHAI.
20. **Răsadnița și plantele din răsad** de V. SAOVEANU.
22. **Meșteșugul vopsitului cu buruien** de ART. GORVEI.*
24. **Păstrarea cărnei de porc** de G. GHEORGHIU.*
29. **Bejla** de DR. EMIL. GHEORGHIU.
33. **Mama și copilul** de PROF. M. MANICATIDE.*
36. **Omul și societatea** de AL. GIUGLEA.
37. **Bucătăria sătenței** de MARIA GEN. DOBRESCU.*
38. **Sfecia ce zahar** de C. LACRIȚEANU.
39. **Ingrășarea pământului** de I. M. DOBRESCU.
40. **Friguri de bălă** de DR. T. DUMITRESCU.
41. **Banul** de A. GIUGLEA.
42. **Sfaturi practice** de ING. A. SCHORR.
43. **Lămurirea calendarului** de A. GIUGLEA.
44. **Conjunctivita granuloasă** de DR. GLĂVAN.
45. **Buruien de leac** de A. VOLANSCHI.
46. **Sfaturi casnice** de MAICA RALUCA.
47. **Cultura tomatelor** de I. ISVORAN.
48. **Reț ta pentru gospodine** de MAICA RALUCA.

Nr.

49. **Lingoarea** de DR. I. DUMITRESCU.
50. **Blenoragia sau sculamentul de** DR. N. IOAN.
51. **Practica agricolă** de A. BEJENARIU.
52. **Apa de băut** de DR. I. BĂLTEANU.
53. **Tifosul exantematic** de TUDOR DUMITRESCU.
54. **Boalele animalelor** de I. POPU CĂMPEANU
55. **Lucrări din pănușile de porumb** de TITUS G. MINEA.
56. **Cartoful** de I. POPU-CĂMPEANU.
57. **Cum să trăim** de DR. F. GRUNFELD.
58. **Lucrări din pa și sorg** de TITUS G. MINEA.
59. **Insectele vătămătoare pentru** arborii noștri roditori de GH. FINȚESCU.*
60. **Vaca cu lapte** de M. GĂTAN.*
61. **Mierea și Ceara** de CONST. IONESCU CRISTEȘTI.*
62. **Indrumări agricole** de C. IONESCU CRISTEȘTI.*
63. **Creșt rea păsărilor** de PETRONIUS BEJAN.*
64. **101 feluri din ouă** de SANDA MARIN*
65. **Plante de nutreț** de PETRONIUS BEJAN.*
66. **Lămurirea constituției celei noi** de A. GORVEI.*

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ”.

Nr.

3. **Munții Apuseni** de M. DAVID.*
5. **Bucovina** de I. SIMIONESCU.*
6. **Basarabia** de G. NĂSTASE.*
7. **Dobrogea** de C. BRĂTESCU.*
10. **Viața în adâncul mării** de C. MOTAȘ.
- 11—12. **A. Șaguna** de I. LUPAȘ.*
14. **Românii de peste Nistru** de V. HAREA.*
16. **Lituania** de G. NĂSTASE.
19. **Românii din Ungaria** de I. GEORGEȘCU.
20. **Jud. Turda Arleş** de I. MUREȘEANU.
21. **Țara Hațegului** de GAVRIL TODICA.
22. **Spiru C. Haret** de I. SIMIONESCU.
23. **Danemarca** de MAEDA D. NICOLAESCU.
24. **N. Milescu în China** de I. SIMIONESCU.
25. **Cetăția moldovenești de pe Nistru** de APOSTOL D. CULEA.
26. **Românii din Bulgaria** de EM. BUCUR.*

Nr.

27. **Valea Jiului din Ardeal** de P. HOSSU-LONGIN.
28. **Țara Bârsei** de N. ORGHIDAN.
29. **Vechiul ținut al Sucevei** de V. CIUREA.
30. **Macedo-Românii** de TACHE-PAPA HAGI.
31. **Românii din Banatul Jugoslav** de PR. BIZEREA.
32. **Coasta de Azur** de I. SIMIONESCU.*
33. **Elveția** de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. **Maramureșul** de GH. VORNICU.
35. **Austria** de I. SIMIONESCU.
36. **Belgia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. **Afganistanul** de I. SIMIONESCU.
38. **Anastasia Șaguna** de DR. I. LUPAȘ.
39. **Biajul** de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
40. **Marea Neagră** de DR. I. LEPSI.
41. **Pe urmele lui Robinson Crusoe** de I. SIMIONESCU.
42. **Din Norvegia** de I. CONEA.*
43. **Din vremea lui Ștefan cel Mare** de GEN. R. ROSETTI.*
44. **Japonia** de I. SIMIONESCU.

„CUNOȘTINTE FOLOSITOARE“

Nr.

45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
46. **Intr'o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.*
48. **Govora și Călimănești** de I. SIMIONESCU.*
49. **Sgărie norii New-Yorkului** de PETRU COMARNESCU.*
50. **Nicolae Bălcescu** de V. SASSU.*
51. **Țara visurilor împlinite** (EGIPTUL) de MIRCEA HIROVANU.*
52. **Gh. I. Donici** de GEN. R. R. ROSETTI.*
53. **A. Dobescu** de AL. TZIGARA-SAMURCAȘ.*
54. **Banatul** de PROF. D. IZVERNICEANU.*
55. **Țara Zarandului** de G. CAMBER.*
56. **Iordache Golescu** de N. BANESCU.*
57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU.*

Nr.

58. **Turismul** de AUREL PIȚU.*
59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU.*
60. **Polonia** de I. SIMIONESCU.*
61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR.*
62. **Carmen-Sylva** (TEKIRGHIOU) de DR. COCA ODESEANU.*
63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU.*
64. **A. Philippide** de I. JORDAN.*
65. **N. Gane** de A. GOROVEI*
66. **Lecturi geografice.—Asia** de I. SIMIONESCU.*
67. **N. Machiavelli** de VL. BOANTĂ.
68. **Gh. Lazăr** de PAUL PAPADOPOL.*
69. **I. Urban-Jarnik** de A. GOROVEI*
70. **G. Enescu** de M. COSTIN.*
71. **Dr. C. I. Istrati** de C. KIRITESCU.*
72. **Alexandru Vlahuță** de V. M. SASSU.*
73. **Vasile Pârvan** de I. ANDRĂȘESCU*
74. **Ion Creangă** pedagog și învățător de V. GHEȚEA.*

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ“

Nr.

1. **Fabricarea săpunului** de A. SCHORR.
2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.*
3. **Industria Parfumului** de E. SEVERIN.
- 4—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
6. **Industria Azotului** de L. CATON.
- 7—9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.
10. **Aeroplanul** de DR. V. ANASTASIU.
11. **Baloane și dirijabile** de C. MIHĂILESCU.
12. **Betonul Armat** de ING. N. GANEA.
13. **Cări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
16. **Țiparul** de VASILE ROMANESCU.
17. **Ce să scoată din cărbuni** de C. V. GHEORGHIU.
18. **Industria materialelor colorante** de G. A. FLOREA.
19. **Fotografia** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
20. **Industria zahărului** de G. I. BALBOIANU.

Nr.

21. **Șase montaje de radio** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
22. **Cinematografia** de CĂP. M. ZAPAN.
23. **Automobilul de CĂPIT. DE AVATE** M. PĂNȚAZI.
24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
25. **Gazele otrăvitoare** de CĂP. DR. M. ZAPAN.*
26. **Împăierea păsărilor** de N. C. PĂNESCU.*
27. **Legatul cărților** de I. CARAMALAU.*
28. **Înnotul** de P. EPUREANU.*
29. **Scoaterăa petelor** de VICTORIA A. VELCULESCU.*
30. **Cum navigă corabiele** de SPAN. DECK.*
31. **Pianorul** de ING. G. LIPOVAN.*
32. **„Cartea Românească“** de I. SIMIONESCU.*

RĂSPÂNDIȚI

„CUNOȘTINTE FOLOSITOARE“

Este cea mai trebuitoare bibliotecă. Unică prin varietatea cuprinsului, prin ieftinătate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului, dându-i noțiuni clare din alte domenii; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor, la ori ce vârstă, căci e instructivă, educativă și practică.